

Tenk tanken

Kan det være menneskehandel?

«No one ever asked!
We have to realize this is existing. It is huge, it is large.
We must be conscious of where we live, people need to
wake up from where they are sleeping»

April 2016, kvinne utnyttet i prostitusjon

Hva er menneskehandel?

Menneskehandel er utnyttelse av mennesker i svært sårbare livssituasjoner. Ved bruk av tvang, vold, trusler og forledelse utnyttes både voksne og barn til prostitusjon eller andre seksuelle formål, tvangsarbeid eller tvangstjenester, for eksempel tigging og stjeling. Fjerning av organer er også menneskehandel. Dette er vår tids slavehandel og en alvorlig form for kriminalitet som innebærer grove krenkelser av ofrenes menneskerettigheter.

I Norge er det hovedsakelig handel med utenlandske kvinner og mindreårige som utnyttes til prostitusjon eller andre seksuelle formål. Tallene er økende når det gjelder unge menn i prostitusjon og ulike former for arbeidslivskriminalitet.

Alle fasene ved utnyttelsen er straffbare, både rekruttering, transport, losjering og mottak av personen. Alle former for menneskehandel straffes etter straffelovens § 257.

Hva skal du se etter?

Personer som:

- viser tegn på frykt eller stress, eventuelt manglende samsvar i opplysninger de gir om seg selv
- gir inntrykk av å være underlagt kontroll av andre
- viser mistillit overfor ansatte i hjelpeapparatet
- har infeksjoner, sår eller skader som kan være forårsaket av vold eller overgrep
- mangler kontroll over eget pass eller reisedokumenter
- har ingen eller bare delvis tilgang til egen inntekt
- blir observert på steder som er kjent for utnyttning av mennesker
- lever under uverdige boforhold
- kommer fra et land som er kjent for rekruttering til menneskehandel

Mennesker med disse kjennetegnene *kan* være utsatt for menneskehandel. Indikatorene vil ikke passe for alle og kan også stemme for personer uten menneskehandlerfaring.

Hva kan du gjøre?

Det er særlig viktig å få til **en samtale uten andre tilstede**. Personer som er ofre for menneskehandel vil være redde for å gi opplysninger om seg selv eller bakmenn/hjelpere. Den utsatte eller familien kan være truet på livet, og stoler i utgangspunktet ikke på noen.

Sett alltid sikkerhet og tillit i fokus. Dersom en helper er tilstede i samtalen og insisterer på å tolke, kan det være klokt å la være. Bruk offentlig godkjent tolk, men vær klar over at frykten for å bli gjenkjent kan hindre den utsatte personen fra å åpne seg.

Vær varsom med å ha **voksne som oppgir å være foreldre til mindreårige** med i samtale før mistanke om utnytting kan utelukkes.

Vis at du bryr deg og ha fokus på situasjonen her og nå. Gi opplysninger om at **det fins trygge steder** en kan få hjelp, og fortell om hvilke **rettigheter og muligheter** som fins.

Du må være klar over at

- Personer som er ofre for menneskehandel kan ha opplevd svært traumatiske hendelser, samtidig som de kan ha blandede og selvmotsigende følelser for egen livssituasjon.
- Noen oppfatter ikke seg selv som offer og kan ha vansker med å kjenne seg igjen i vestlig forståelse av menneskehandel.
- Det er ikke uvanlig å ha lojalitet, takknemlighet, avhengighet eller familiebånd til nettverket som står bak utnyttelse. Bakmenn kan være både kvinner og menn.
- Personer utsatt for menneskehandel befinner seg i en risikosituasjon, og kan ha gode grunner for å holde tilbake informasjon om sin reelle livssituasjon.
- Omsorg, interesse og respekt oppleves bekreftende og helende uansett livssituasjon.

Eksempel på samtale:

“Jeg vet at noen som kommer fra ditt hjemland og jobber i Norge ikke kan bevege seg fritt der de vil, eller bestemme selv hva de vil gjøre med pengene de tjener. Jeg vet at noen nesten ikke får lønn selv om de jobber mye. Noen blir fratatt passet sitt og mange blir fortalt at om de snakker med politiet eller andre vil familien deres i hjemlandet bli skadet. Jeg vet at det er vanskelig å stole på noen man ikke kjenner. Men dersom dette stemmer for deg eller noen du kjenner, går det an å komme i sikkerhet her i landet. Man kan få et trygt sted å bo og nok penger til mat og det man trenger i 6 måneder. Jeg aner ikke om dette er viktig for deg å vite om, men jeg sier dette til mange jeg møter fordi mennesker blir utnyttet i Norge uten å vite at de kan få hjelp.

Jeg vil gjerne treffe deg igjen, og jeg trenger ikke spørre deg om noe, men om du vil kan jeg fortelle deg mer om rettighetene vi har i Norge. Jeg bryr meg om deg og vil gjerne høre hvordan du har det.”

Tenk tanken

En utenlandsk kvinne sitter alene på et gatehjørne.

En ung gutt med våkent blikk og ryggsekk på ryggen.

En voksen mann, hardtarbeidende i en vaskehall.

En ung kvinne som låser seg inn i naboens hus, klar for å rengjøre boligen.

Kan det være menneskehandel?

RVTS skal, i følge regjeringens handlingsplan mot menneskehandel, gi veiledning og bidra til kompetanseheving av helse- og omsorgspersonell i arbeidet med å identifisere og følge opp ofre for menneskehandel. Ta kontakt med ditt regionale senter for å høre hvordan vi jobber. www.rvts.no

RVTS